

صاحب امتیاز و مدیر مسئول
ضیا کوه آلپ

پیل - ۱ صافی - ۱۴
نسخه ۱۰ فروشد

اداره خانه سی

دار بکر

حکومت هانزه

ولایت مطبوعی

کازانیا: دار بکر

کجره مجموعه

کجورک مجموعه

آبونه شراطی

سه لکی : ۵۰۰

آلپ آیلپ : ۲۰۰
فروشد

هفته در جیقا علمی ، ادبی ، سیاسی ، اقتصادی مجموعه در

۳۳۸ مه ایلول

بازار ابرسی

۱۲ محرم مه ۳۴۱

صاحب :

انسانده کی فیضلرک منشای

دورنده مالک اولدی و بولایترک جرثومه لری
ابتداء هانکی شایقنده باش توستردی ؟
مطلقا ، هر فیلسوفک بو سوالره کندلی
سیستمه کوره بر جواب واردر . انسانک
تکامله کونی = فوزمولوژیک ، حیاتی ،

انسانی یاراتچی قدرتله مالک کورن
فیلسوفلر ، طبیبدرک اولدی مالک
سینیه آمینه چالشمشردی . انسان ،
روحنده کی استقلال و حریت ، قلمبده کی
فضیلت اشتیاقلریه تکامله عیا هانکی

روسی ، اجتماعی دور کردن کجاش اولد بندن ،
انسانده کی غایب اولد جرمومه لریده . یا مادی
شائیتده ، یا خود جانی ، روسی ، اجتماعی
شائیتلرک ربسنده باشلامش اولق لازم
کلیر ، اوحاده ، فیلسوفلری ، انسانده کی
حالی قدرتلرک منشائی ایضاح نقطه نظرلرک
دورت نمودجه آیره یلیرز :

۹۵ رفیقی زمره کونایتچی فیلسوفلردر .
بونلر ، انسانده کی حریتله فضیلتله منشائی ،
تا جاننر ماده نك جزء لایخیزاسنه قدار
چقاریرلر . بوفلسوفلر آراسنده فکری
اك واضح اولانلر ، لایینیچ ، شوپنهاور ،
آلفرد فویه در .

لایینیچ ، جانلی اولسون ، جاننر
اولسون . ماده نك جزء لایخیزالری بر
کوچوک روحدن عبارت کوریوردی .
بو کوچوک روحلرده ، انسانده کی بوتون
حالی ملکلرک ، بوتون فضیلتلی غایبلرک
تضاری موجوددی . شعورک وجدانک ،
اراده نك اك بسیط شکللری ، ماده نك اك
بسیط عنصرلرک باطنی تشکیل ایدیوردی .
لایینیچ ، بو کوچوک روحلره « موند »
آدی وریوردی . بوفلسوفه کوره ،
ماده نك ایچ بوزی روحدی . بو مساله
« هپ روحلیق = انیشیزم » نامی

وبرابر . ماده ، روحلر برنجایی اولوب ،
ماده نك لایخیزالریده روحلر لایخیزالری
اولق لازم کلری ؟ ابسته ، لایینیچ ،
ماده نك باطنی اولان بسیط روحلرک لایخیزالری
بونلر دولای . آحاد روحیه مناسنه اوله رق
« موند » آدی وریمشدی . بوکلرک
لسانزده کی قارشیانی واحده تعبیری اوله یلیر .
شوپنهاور کوره ، روحلر اك
دورن غایب اراده اولد بندن ، ماده نك
ایچ بوزیده « اراده » در . ماده نك
هوحرکت ، هر قوت کلری بر اراده نك
تجلیسیدر . آلفرد فویهده اراده نك
اك بسیط شکل آرایه رق بونی « اختیا »
ده بولور . بنده علیه ، بوفلسوفه نظر آ
بوتون موجودات « اختیا » نك تجلیلیردر .
مثلا ، بوکلرک بیر افیلان برطاشه ارضه
دوغری و دوشمنی ، شوپنهاور ، طاشک
اراده نك ، فویه ، طاشک اشتیاسنه
حل ایدیورلردی .

بوفلسوفلره کوره ، هر وارلق کندی
ایچین وارد ، یعنی کندی وارلق کندی
ایچندن دویار . بوسورنده ، بوتون
وارقلر ، روح ماهیتده در . ماده ابسته ،
بوروسی وارقلرک دیشدن کورولوشلیردر .
معلومدرک دیشدن کورولوش باشقیمی
ایچین واراولق دیکر .

بواجتهاده نظراً ، انسان تلقیبی ،
 کائنات تلقیبسه تابدر . چونکه ، کائنات
 اک عمومی ، اک درین وارنده مانع
 غالباً موجوده ، انسانیده اودل موجوددر .
 شوقدار وارک بوقابلر ، کونی ، حیاتی ،
 روحی ، اجتماعی تنکالاردن یکجورک ،
 انسانیده اک چوکسک شکلره اولاشمدر .
 بوفلسوفاره کوره . فلسفه تک مابعدالطبیعه تک
 حق اخلاق اک اس الیاسی ، جهان تلقیبی ،
 ندی ، یاخوده کائناتک تفسیری ، دین
 عبارتدر . ینه ، بولره نظراً . طبیعت
 فوق الطبیعه برماهیت اسناد ایدلزمه ،
 انسابک فوق البشرکی ابضاح ایدلهمن .
 ۳۰ . ایکنجی زمره حیاتیاتی فیلسوفلردر .
 بولر ، جاننرماده ، هیچ اهمیت ویرمزلر .
 جاننرماده بی تمامله میخانیک قانونلرینه
 تابع کوردولر ، بالکتر جانلی مادهده .
 بالکتر حیاته مجزوی برماهیت اولدیفته
 قاندرلر . بوزمره تک اک کوزلر غنونه سی
 ، رغونو ، در . رغونه کوره ،
 حیوانی اولسون نباتی اولسون - بوتون
 حیاتی موجودلر ، روحی موجودلردر .
 زده حیات وارسه ، اوراده ، شعور ،
 ایله حافظه واردر . شعور ، پارتیجی ،
 فقط ثابت فاک اولدینی ایچین ماده ایله

تماس ایدمه یین بر موجودیتدر . وقتاک ،
 ، روتوپلازما ، دینان ابلیک جانلی ماده
 تشکل ایددی ، شعور ، ایچینه دن
 ایچنه آله چاک برظرف وجوده کلش
 اولدی ، زیرا ، روتوپلازما ایچینه کی
 ماییت فعلیه برده منفلقه = اسپلوزیوه
 کی اسفری برتأثیره اخلاق ایدرملک
 ووپلازمالردن ثابت شدیدحرکتلر وقولر
 ابداع ایلک قابیلی ماددک بوشکلنده حصوه
 قشیدی . شعور بومنفلقه لری اسفرنامتاهی
 درجه سنده برقبولجیبه واطلاق سایه سنده
 هم ماده تک بوتوز قوتلرینه حاکم اولجقدی ،
 همده کندی ماده تک مقایزملری آراسنده
 اسارت دوهمیه جکدی . زیرا ، شعور
 بر حریت مطلقه ، اولدینی حالد ،
 ماده بر اصارت مطلقه ایدی . روتوپلازما
 ایچنده ماده ایله شعورک محاذله سی ، حریت
 مطلقه ایله اصارت مطلقه تک مساواشمی
 دیمکدی . مساواشده گاه ماده ، گاه شعور
 غلبه چالاردی . ماده تک شعوره غلبه سندن
 نباتلر وجوده کلدی ، شوروک ماده یه
 غلبه سندن حیوانلر تشکل ایددی . درحال
 وایکی چشید عضوتلر ، کندی آرالرنده
 برتقسیم احوال وجوده کنیردیلر . نباتلر ،
 ماییت فعلیلردن عبارت اولان منفلقه لری

۳۰ ، اوجونجی زمره روحانی
فلسوفلردر . بونلرجه . شعور یالکزی
روحه منحصرذر . انسانک فیضلریده
یانکزی روحده موجوددر . نه مادهده .
نهده حیایده شعورنی . حافظهنی .
ارادهنی برار یوقدر . بوزمره نکر روحده
ماهلانی مقولهلر . مافلانی مأموریهلر
وارددر . متبعی حواسک تجربه لرندن
آلایش اولان یوقلای فکرلر وارادهلر
روحک فوق الطبیعه ماهیته دلالت ایدرلر .
فقط ، لایینج ماده نکر . رغسوف حیایک
فوق الطبیعه لکنی اثبات ایدمه مدیک کی .
قائده روحک فوق الطبیعه بر ماهیته مالک
اولدیفنی اثبات ایدمه مدی . بوزمره لکر ایکی
اولیکلری شعورک . احسنی آغاییه دوضرو
کیششه که اوغراشدیلر . حالبوکه شعورک
ساحسنی بالنکس یوقلرییه دوضرو .
روسی شایتهک فوقنده بولوتان اجنایی
شایته دوضرو بوکشمک لازمدی .

۳۱ ، دوردنجی زمره . اجنایی
فلسوفلردر . بونلر حالی حادثه لری حافل
حادثه لره ابضاچه چالیشادیلر . شایته لکر
هنرویی کندی حادثه لره ابضاچه اولونه .
بیه جکته قائل اولدقلرندن حالی حادثه لره
ابضاچه چالیشادیلر . یوقلسوفلر ، انسانک

احمال اتمک ایشی اوموزلرینه آلدیلر .
حیوانلرده بوجانی و مباری خدا سورقنده
نیاتلردن آهرق کندی عضویتلری داخلده
یاغلائقی سوریه تورلو حرکتلر وجوده
کثیرمالک اقتدارینه مالک اولدیلر . شعور
یالکزی . طفیل اولان نیلی عضویتلرده
اوبودی . حرکت ایدوبده . یاشایان
عضویتلرده اوباییق قالدی . نیاتلر .
همومینه طور افاک طفیللر ایدرلر . چونکه
خدا لرینی آدامق اوزره حرکت اجزلر .
طور افاکه . هواده نه بولورلرسه . اونکه
یاشارلر . وسیله . بکا دوقوغه . کی
رقاچ نبات مستثنا اولق اوزره بوتوق
نیاتلرده شعور اوپومشی بر حالده در .
حیوانلرک طفیل اولمایانلر نه ایه اوباییقدردر
شعور . حیوانلرک باطیاسه ایکی شبه منده :
حشرات ایله فقاریده بویوک برانکشافه
مظهر اولدی . حشراتن آریلره قاریجه لردر
و سوق طییی . نک عرقلی بر درجه سنی .
فقاریه دن ده انسانده ذهن . ک الیو کمالک
مرتبسنی حصوه کتیردی .

کوردولورک رغسوته نظراً . انسان
تلقینی . حیات تلقینه مستنددر .
یوقلسوف . حیاه . فوق الطبیعه بر ماهیت
اسناد اتمک سوریه درک انسانده بارانجی
بر قدرت اولدیفنی ابضاچه ایدی .

ممنوی فیضی اجتهادی حیاطه باشلامشدر
تقاضندمدور . انسان . اجتهادی حیاطه
خارجنده . بشره . در . بشر . اجتهادی حیاطه
پانابه رقی مفکوره لر صاحب اولونجه انسانه
ماهیاتی اكتساب ایندی بشر نوصف بشریات
علمی بحث ادرک حیوانات علمه ک بر فصله
مبارند . لسانزده انسانه کلسه . بشره
کلسی آراسته بودرین فرق موجوددر .
بر آدم . خصوصیه او بر حیوانی قایلرینه
تابع اولدینی زمان . بشریت مقتضایدر
درز . حاله بودک . بریمه من مفکوره لر
دخات اقمینی ایستدیگز وقت . انسانیت
مقتضانی ایا ایت درز . انسانی فطرک
بدیی و اخلاقی تربیلر واسطه حلقه
حاله کنیرلسته . انسانیت = لزوماً
انسانیت = حومانیزماه آدری و بریلر .
اوروالیر . بوزیعی بوتان ولاین
ادیانلر حق آلدقوی ایمین . بوادیانلرک
تدریسه منی آدری و بریورلر . انسانیت
علمی بر اصوله بحث ایند مجتوده اجتهادیه
نالی و بریلر . اجتهادیه عامه نظر آ .
انسانک فوق البشر اولامی . بشرک .
بالکتر حیاطی و روحی قایلر مالک بر مخلوق
اوله سند . انسانک بونلردن فضا اوله رقی
اجتهادی فیضیه مالک بولونمندن ایلری

کلیه . مفکوره لر . اجتهادی علمیه آراسته
طبیعی بر صورتده وجوده کان اجتهادی
شایقندرد . انسانک . بشریت فوقه
چشمه منی . اجتهادی حیاطه بومفکوره لر
آلمی . سینه دور . کورولیورک . انسانک
فوق البشرانکی . فوق الطبیعه براسه
مراجعت ایمکمزین . قاضیه مثبت و علمی
بر صورتده ابضاح ایند بالکتر اجتهادیه
علمیه . اجتهادیه دوخان فلسفه . آیقاری
بالکتر ساغلام علمیه باسان . اقری اک
بوکله واک کوزل مفکوره لر اولاشانی
اک دوشرو واک ای فلسفه در .

ضیا کوله آلب

تورله دولته تکاملی

۱۱

خاقانلق

خیمه ده یه قادار مایه یمنز تورک جیمیلری . تورک
اولک لرینک جنراقی یه سن کوره تشکل اتمدی .
ایکی تورک لر . بوزقیرلرله چوریلش واحلرده
اوطورورلردی . بو واحلره (بورد) .
بوزقیرلرله (چول) دیرلردی . هر واحده
منسدا ارماتر بولونوردی . هر ارماتر
پونده بر (بوی) اقامت ایدردی . بر

بوسرحد اولكلر آنجق تورك خانلار بئنه
وجودي زمانده ثابت مستريح رحيات
باشا بيليرلردي. باشقا زمانلرده ، بزي ريك
اوغراشان دره كارينه طالع هدف اولورلردي
خانلار آق كيكاردن مرك اولان كندي
ايلر نه قاشير مشروطي بر وقته دولتي قورلي
ايهين خانلار ده بر نوم موقرامي ايدي. ميج
زمانلرده قورولتاي مويايلاير ، خانلار مراقبه
ايدردى .

بودن باشقه ، خانلار كند بيلرين
ناكري طرفندي نام بر حدالته اجراسنه
مأمور بيايرلردي .

هون حكمدارلري كند بيلرينه (ناكري
قوتلي) ديكاري كي ، دو قوز اوغوز
خانلار يده (ايدي قوتلي) ديرلردي .

(ايدي) گلسي ده (ناكري) مناسنور
اورخون كتابه سنده ، خانان ، تورك
ملتي يوق اولماسي ديه ، تورك ملتي مسعود
اواسون ديه ، تورك ناكري طرفندي
كوندر باد بكني ، بيلدرييور .

اويومام ، كوندوز اوطورمادم ، تورك
ملتي آجدي دو بوردم ، چيلا فدي كيدر دم ،
آزي جوق فقير و نكي ايندم ، ديور .

قاراقايق ميرموني ، بيلدرييور خانلار
قازيق ايستكلر قازيق (قازيق) خانلار
كچه بن ماتك ايديم (ديه آغلاردي .

واحدكي بويلر ك مجموعي بر (ابل) ي
وجوده كتير يردى . ريجوق واحلي حاوي
اولان بويك اولكلر ده بر خانلار اداره سي
آلتنده بولورلردي . خانلار نابع اولان
يالكر كوچه ايلر دكلدي . سرحدلر ده
اوطوران مدن قوملر ده خانلار حابه سي
واداره سي آلتنده يدي . د جيت ، ناي
وريلن سرحد اولكلر ده ، قهرلر ،
كوبلر تاسس اغشده ، حمران ، رفا ،
حصوه گلشدي . خانلار ، بوجيتلر ده
باشان چيغنجي ، سنشكار ، نهار قوملر
محتاج اولدقاري صلح حيات نائل ايدر ،
بوكا مقابل اولوردي جزئي رور كو آيلرلردي .
مع مانيه ، خانلار ينه - سلايك منشاي
اولان - آق كيكاردن براي استناه
ايدردى ، قاره كيكار طبقه سنده قاره اولوسلري
ناكارلري واردي . فقط خزينه سي دولوران
واوردوسني بيهين ، بالخاصه تاجيك ،
سوغاتاق ، فارسي ، چيني ، هندي كي
شهرلر ده و كوبلر ده اوطوران مشفق
اهاليلردي . بونلر نهار مناسقه اولق
اوزر ده صارت ، دياليردي . چينلدين
غير بسنه د قافر ، مناسنه دات ، آدي ده
ويريلردي ، خانلار هم بونلر اقتصادي
ضالتي حابه ايدر . هم قومشو دولتلر ده
تجاري مناسبتلرين تنظيم ايدردى .

خاتون صافه . خاتون صولده اوطوردقاری
 حالد . ایلمچی هرا یکسکله حضوریه
 برن کرملک مجبوریتده اییدی .
 ایل دورده پانویک . قودونلرک
 زوجهری یالکز کندی ایلنه منسوب برنک
 زوجهدن عبارتدی . خاتون دورده . خاتون
 باشقه قوملردن تبعه مالک اولدنی کی باشقه قوملردن
 زوجهلرده مالک اوله یلیردی . فقط .
 بونلر (خاتون) عنوانی ویریلیردی .
 حتی ، باشقه بر دولته حکمدار سلاسه
 منسوب قادیلردن اولسه بیکه خاتون عنوانی
 آلهمازی . خاتون هر خاتوناقده کندی سلاسه
 اولان پرنسسلرک عنوانیدی . خاتونک
 خارجدن آلهجنی زوجیه چیچ پرنسسلردن
 ایسه (قونجی) عنوانی آلیردی . باشقه
 قوملردن (قوما) تسمیه اولوزوردی .
 قونجی . خاتونین بدرجه آشاغیدی .
 قوملر قونجی یلیردینده بیدی . بر خاتونلر
 خاتون اوله یلمکله ایچیدده . آناسنک
 خاتون اوله یلمی شرطیدی . زیرا . تورکلر
 اصلت ایکی طرفلیدی . هم بابا جهنتدن ،
 هم آنا طرفدن اصل اولمایدن ، اصلت
 سایلمازدی . اصل اولق اودورده مطابقا
 هم آنا هم بابا جهنتدن ایلدن اولنه متوقفدی بگون
 خیره تورکلر ندرده بر قیز . هم بابا . هم

خاتوناقده . آنا کیملرک فوقده بیک
 براسلدها وجوده کدی : آتون کیکلر .
 آتون کیکلر خاتونک منسوب اولدنی
 سلا افرادیر . بوسلاسه منسوب اولان
 ارککلر (تکین = پرنس) . قادیلر
 (خاتون = پرنس) عنوانلری ویریلیردی .
 اسکی تورکلرده اصلت ایکی طرفلیدی .
 بنده علیه بابا جهنتدن پرنسلر اولدنی کی
 آنا جهنتدن پرنسلر واردی . بونلر
 (ایال . یال) دینلیردی .
 خاتون کندی سلاسه سندن . باخود
 ایلدن بر خاتون اوله یلمک مجبوریتده بیدی .
 بوزوجنک آدی ده (خاتون) دی .
 ولایت حاکمک قتالی یالکز خان دکل .
 خاتونک هرا یکسجی [حتی .
 خاتونک سادک قتالی اولاک (آنا)
 آلهجنی قات کوکده اولدنی حالد .
 خاتونک سادی قتالی اولان (کون آنا)
 بدجی قات کوکده با کندی .
 بونا بنده . خاتونک باشه امرنامه
 اصدار ایده مزدی : بر امرنامه خاتون
 امر ایدیورک . . . . . ویه باشلارجه
 قانونا مطاع اولمازدی . مطلقا خاتون
 و خاتون امر ایدیورک . . . . . طرزنده
 باشلارجه لازمی . دوللاردن کلن
 ایچیلیرده خاتونک باشه قبول ایده مزدی .

آسانی نورکن اولایان وارنگ و ارمایه .
 اوز بکارایه ، سلطنت حیاتی بکیرد کارند .
 همانلیرده اولدیی کی ، آنانک اصالتی
 آرمالری . ابرانک شیمیکی قاجارسلطانده
 برهیززاده شاه اولدیله ایمن مطلقا آنانکده
 قاجار رنسلارندن اولمسی لازمدر . اسی خانق
 سرایلرده ، قومار ، حقیقی زوجله ماهیتمده
 دکلدی ، چونکه بونلره کندی اوغورلی
 و آنه ۱۰ دیه خطاب ایده زلردی .
 خانده آنه چاغیرلر ، کندی آنلریله
 (نزه ۱) دیه خطاب ایدرلردی .
 بوقومارک چوجوقلری میرانده اشتراک
 ایدرلردی . بونلره باباری طرفدن جزئی
 مقدار مال وربایردی . مثلاً چنکیزخانک
 قومالردن دوغوشی برچوق اوغورلی
 واردرک اسملری ییه معروف دکلدی .

ضیا کرله آلب

اصولاره دأر :

تاریخ اصولنده عمنهلر

شیمی ده . شهادتی تاریخه تطبیق
 اووندینی حالتلرده تدقیق ایدلم . شهادتک
 تاریخ صاحبه منده باشلیجه اوچ شکل واردی :
 عمنه ، آدمه ، پازیل و بنفلر .

عمنه - عمنه . وانسلرک شهادتی
 سورنده خلقک . الف بر بلندن لاسق
 بر بلنه اعتقادیر . عمنه . بر نوع خلق
 حکملری اولدیشدن . عمنه بی آلامق
 ایمن . خلق حکملرینده کی خصوصیتی تدقیق
 ایتله لازمدر . تاریخک حقیقت اولهرق
 قبول ایده جکی روابتلر . قیست حکملریندن
 چیلایق . حالت شاییت حکملری اولمالیدر .
 حال بوی خلق حکملری . وانا قیست حکملری
 هتوبدر . جهوره جیج روفته کیرلرینه ، مفکوره
 وقیست آشیلامانیزین دوغونه من . جاعت
 بر ایشک یایلدیق سویلرکن . یالاک مقدس
 یاخود ملعون اولدیشده برار - - ویلر .
 بندخلیه . او ایشی یانی قیدره کرامت
 یاخود محر نظریه قاقار .

عمنهلر : علی العاده عمنهلردن باشقه .
 اسطوره . منقبه . ماساله . انصافه کی نورلری ده
 هتوبدر . اسطوره لر الاطره تلقی ایدی .
 منقبه یاربم الاطره قهرمانلره نفاق ایدی
 و قسلردر . خلق . بویکی مجزله یاخود
 کرامتلی شخصیتلره بطافتم نظر اسناد
 ایدرکن . طبیعیدرک قاطر حقیقه کی
 قدیسی ونجانی ده اظهار ایدر . بوندن
 باشقه . اسطوره لرله منقبه . بر دینی
 آینه مر بوطدولر . هر آینی تشکیل ایدر

شرب حرکتی ایضاح ایچین ، خفاك
مخوله بی بار اسطوره ، یاخود بر منقبه
ایضاح ایضاح در . مثلا . اسکی اوغوز
عنه نه کوره ، قار خاك ، اوغل
اوغوز خاش طرفدن یارالامه سی قوربان
آیتك خلاجه ایضاحی کوسترن بر منقبه
هبارتدر . داما اسکی بر زمانه چقار سق
بومنقبه نك اسطوره دن اشتقاق ایتدیکی ده
کوروز
تور تاریخنه کی اوغوز اوغوز عنعنلری
یا اسطوره دن یاخود منقبه دن عبارتدر .
بو عنعنلردکی بوغو خاله اوغوز خانی
وقاره خانی تمامیه برر تاریخی شخصیت
عد ایتك خطادر . بونکه برابر ، بونلرک
مدیت تاریخنه مهم روللری واردر .
چونکه ، بونلر بر طرفدن دینی آیتلرله
باراملری ، دیگر طرفدن سیاسی تشکیلاتلری
ایضاحه خارمدر .
بو شخصیتلرک فوطاوا اولمسی ده کوستر برک
بونلرک اجتماعی مخوله ده کی عوبتلیینه بر طاقم
مفکوره دوینولری ، قیمت دوینولری
قاربتددر . تورک تاریخیله اوغوزاشانلرک
مفکوره تاریخی واقعه لری یری برندن
آیرد ایدمه لری ، بر چوق یا کلاشالره
سپ اولورور . ارگنه فون ، کوچ کور

منقبه لری ده تمامیه تاریخی واقعه لری صیراسته
قویق دوغورودکدر . معنایه . وعنه لردن
دنیا نه اتفاق ایدن قیمت حکملری چقار سق
بونلر ده ثابت جزئی مقدارده تاریخی رحه بقیت
حصه سی بولمیلر . مثلا ، اوغوز خان
بر طرفدن اوغوزلرک تورک تاریخی به
وبای اولمکه معادل بر الاهی ، دیگر
طرفدن اوغوزلرک منقبوی قدسکار برقمه رمای
ماهیتلرند نجل ایتکله برابر ، تاریخی بر
شخصیت اولان (منه) به عینی مرآتدنلره
مالک اولمسی اعتبارلده ، تاریخی حقیقتدن
جزئی بر حصه به صاحب دیمکدر . ارگنه فون
و کوچ عنعنلری ده ، بدایتده برر تاریخی
واقعه دن دوغوش اولمیلر . فقط ، مهرازی
تاریخی شخصیت یاخود وقعه ، صورکادن
و فوطاوا برماهیت آیرسه ، اوندکی شائیت
حکمی یکنجی پلانده قالیر . برنجی پلانده
قیمت حکمی کچر . صورکرا ، بر قیمت
حکمدن اصل و اساسی اولمایان بر چوق شائیت
حکملری دوغار . شاعلیه ، مورخک اک
کوچ وظیفه سی ، هرروایتده قیمت حاکمک
حصه سیله ابتدائی شائیت حکمک حصه سی
آیرمه قدر . بونی بایه یلمک ایچین، مهراشدن
اول عننه نك منشائی اولان ابتدائی واقعه سی
بولق افتضا ایدر، صورکرا ، بونک نه صورکله

قوتلو بر ماهیت اکتساب ابتدیی .
 دینی یا خود سیاسی وجدان طرفندن هانکی
 آیین یا خود تشکیلاتی ایضا حما و اولدینی
 آرامق لازم کایر . صوگراده قیمت حکم لایله
 ابضاح وظیفه سی ابلک واقعه نه کی
 وقعه لر علاوه ابتدیی آرمالی . نورولبورکه
 تاریخک بوتون منبعاری آراسنده اک زیاده
 حصافله قوللانیامه سی لازم کان عنعنه در .
 مع مافیه ، عنعنه ک شهادتی تاریخی واقعه لرده کی
 بوجزنی حصه ندن عبارت دکادر . عنفه
 خلقک نه صورته دوشوندیکی ، نلر
 دویدینی کوسترمک اعتبار لایله ده اک اهمیتلر
 وثیقه در . مثلاً ، ژان دارق ، برنولویون
 خانک محب لایله ندن منقبوی برر شخصیت اولور .
 دائماً ، تاریخک طایفینی قهرمانلره منقبه ک
 طایفینی قهرمانلر آراسنده درین فرقلر
 واردر . منقبه ک بو تحریرلری ، نری
 بالک خطابه دکل - اگر استفاده ایتیه سی
 پیایر نه ک - حقیقتلره سوق ایدمیلر .
 چونکه ، بومنقبیلر بزه ، اونی ابداع این
 خلقک مفکوره سی کوستر . بونکه براره
 عنعنه لرک ، مشری وجدانه ترجانانی درجه
 درجه در . اساورلره عنعنه لرک اک بونک
 درجه سیدر . بر اسطوره ضعیفلامه
 باشلاهرق قوتلوندن بر مقدار قائب

ایدسه منقبه درجه سنه قوتلندر .
 منقبه ده قوتلونی رازداها قائب ایدسه ،
 طایرنامه احکامی ، کچه کتاب اعتقادری
 درجه سنه اینر . [خلفاندن بحث ایدمیلر]
 سیراده بونلرک ماهیتی ده آکلانه جنز .
 طایر نامه اعتقادری ده بوتون قوتلونی
 قائب ایدمیه ، عنعنه لکی دبیات ساحه ندن
 بدبیات ساحه سنه کچرک ماسال و افسانه
 آدرینی آلیر . افسانه ، حیوانلر آراسنده
 جریان اینر حکایه لرده اکثراً منظوم
 یازیلیر . لاهوتنه ک افسانه لری کی .
 ماسال ، ریلری و دویرلی معنوی اولسون
 اولماین . زمانی و مکانی معین اولماین .
 اسرارانکیز برعبطده جویان اینر حکایه لرده .
 مجموعه سنه درج اولونمده بونلرک خلق
 ماسالاری بونلره اک انی مثلدر . کورولبورکه
 ماسالره افسانه لرله عنفه قیمتلی حازدر .
 بونلرکده اسکی مفکوره لری کوسنر مکده مهم
 دولر عوار . بورولاری ایلریده توره جکیز .
 آنالری سوزلری ، خلق سوزلری ، بیلجه لر
 خلق تورنولری و دستاقلری ده عنفه لر
 آراسنده در بونلرکده دبیات تاریخی قضا سنند
 بویوک اهمیت و قیمتلی واردر .

ضیا کولک آب

دیاربکر تاریخندن :

قوموق ایلی

(۱)

الجزیره خرامه لرندن چیقاریلان یازیل
طاشلرله طوغله لر آتوریه وکلداییه تاریخلرندن کی
قاراکلی نقطه لری آیدینلاندینی سیراده
دیاربکر ولایتده آتوریه ایمپراطورلوقه
مماصر بر (قوموق ایلی) نك وارفتی بزه
طایفیدی .

ما-پورو ، اسکی شرقی قوملرندن
بحث ایدن مشهور تاریخنده بوتورک ایلیک
دیاربکر ولایتی قاعده قایلدندن باشقه
فرانک اوتیه طرفده طاشدینق اوقاق بر
خریطه اوزرندن ایضاح ایدیور .
[جلد ۲ صفحہ ۵۹۹] وروکا تابع اولان
قبه لری ده صایور .

بطان و صاور وولرندن صرعش
یانلرینه ، کولجوک ، دن ویرانشیر
ودیریک جنوبده اوونک باشلادی
برلر قادر اولدنجی دیش بر ساحه
ایلان قوموق ایلی زمانک اک بوزک
تأخیرینی کندی ، استقلاله رعایت ایندیرمک
درجده قدرتیدی . یوفوت ، اونک داغا

مستقل ویا یاریم مستقل باشامه سی و آلتی
عصر قانار بوقاری الجزیره حاکم قاعده سی
تأمین ایلندی . حتی آتوریه نك الزمتیه
ایمپراطوری اوچنچی تیغلات فلاصر یله
آتوریه ، تابع بوتون اولکله اوربلی والی
وقوماندانلر تعیین ایدیه جله سی آتور
ولایتلری حاله قلب ایلیکی مالدیه قوموق
ایلیک اوزمانک [ق . م ۷۴۴] حکمداری
تشتای [کوسنای] بته ملکده مستقل
براقش ویا لکر معین برور کوآلقده درامله
اکتفا ایلدی . [جلد ۳ صفحہ ۴۹] .
بوندن داها صورتلری آتوریه
ایمپراطوری ایکیجی سارغون [ق . م
۷۱۰] شیمدیکی مالاطیه وحوالیینی
قوموق پرمنی ، موناوو ، به اودیع ایلتش
اولدینده تاریخده مذکوردر . [جلد ۳
ص ۲۵۲] که بوندن قوموق ایلیک صوک
کولرندیه کوچولمش دکل ، بالعکس داها
بوومش اولدینی آکلاشیایور .

قوموق ایلی تاریخده آتوریه ایمپراطورانی
ایله برابر وبلکه داها اول کوروندی .
وقبل المیلاد ۶۰۸ سنه نده نینواک تخریبندن
برقاج آی اولک حران مقدس شهری
واوراده کی (سین) جدی قومونلرک هم جنسلری

اولادىنى كى ، اوكونا دوده يالكر كلكره
 نقليات ايچىن استفاده اىلكده يى .
 پلا سرت آفدىنى ايچون دجهه (اوق)
 معانته (ايدفلات) مور ائده (بىل) معانته
 (بوراتو) درلردى . دجهه تشكىل
 ايدن ايكي قولدن آرغى صوبىك اسى
 آدى بيلنمبورسده شالدىن ايكن (بىته)
 قولك (صوبىك) نامى و بربليوردى كى بونك
 اوزمانلردن بىر آدى ديكشه مش ديكدر .
 هر دور ايچىن بوبوچك برمانع تشكىل
 ايدن (بىطمان) صوبىك [نامى] دىنبليورى .
 حاكىك صوبى وادىسى (بوليانى) آدله
 آكككده وادورلرده بيله مهم بركچى
 تشكىل ايتكده ايدى .

شېخان درمىك اسم ظنه نظر
 (لوكا) ايدى ، صباور صوبىك ديك
 صولك و كولچوك ديكىمىز اوزونچى كولك
 اوزمانكى آدرين بيلمبورز .

فرات حوضه فى دجهه حوضه سندن
 آبران داغلك چيسه بدن (قاشيارى)
 ديورلردى [۲] واسم كروازچن داغارندن
 [۱] وداغارده بوناليلر زمانده نامازى
 داني (معانته) (ماپوسى) دىنبلى .
 وداغارده آتور نلرخى بونى (ماشا) شكنده

وتخرىب ايدلىكى كونه قادار [جلد ۳
 ص ۵۸۶] وارفلى محافظه ائدى وآنچى
 بوندى سوكر ا بوحوالده (قووق) آدى
 ايشىلار اولدى . شىمدى قفقاسيه ديانا بون
 و خاص توركجه قونوشان قوموقلك
 بونلرله اقرباسى اولماسى قولله محتملدر .
 بز شو صوبىلرله بونوشولش ايلك تاريخى
 بولايلىك كز قادار طولامق ايسنه دك
 قوموقلك بونارخى بونى زمانده ديار بركده
 ه لك اسى تاريخى ديكدر .

اسى زمانلرده كى مو ، داغ ، شهر ،
 راسملرى شىمدىكى آدرله هچ بركه بورد .
 بونارخ ، اوقوبانلر طرفندن ، ايجه
 آكلاشيله بىلك ايچىن قسلك حكايه سته
 باشلاملاردن اول قوموق ايلك اوزمانى
 جغرافىا و اتوغرافىا حقه سده بعض
 معلومات و بركه لزوم كورد .
 بونخصيلانى برخرىطه اوزونجه اشارت
 ايدنلر اودوروك اسى برخرىطه نى ايدمش
 و تاريخى جريانلرى بوخرىطه اوزونجه
 قولايجه تعقيب ايدىرك قاورامش اولورلر .
 قوموق ايلانى اوج پارچه بى بونل فرات
 دجهه صملرى بونلرده اسى زمانلردن

شوبارنى لك و قوموقى اباينك مهم بر مرکزي
ابدى و متين رد واره ده جور بولشدى [**]
[**] آتوره حكا دارلر بلك ظالم لر دن

بريقي : حاسيلرى و شهر ك ديوار لرى دېننده
قاز قلا دېنندن فقط سېنه شهرى ضبط ايدده دېكندن
بحث ايتمىدرك بوقمه ، انشا و كالى
ايكجى قسطنطين و اخلافنه اسناد اولونان
شيمه دېكى سوردن دها اول آميدانك يېنك
متين رد ديوار لچو بولش اولدېنى كوستر يوره
شهر ك كدانيلر طرفدن بىلا اولدېنى ده
ابارى سوروليور سده كدانيلر كك قدر تلى
حكدارى اولان (حاموراي) زمانده يله
كدانيله امپراطور لىك حېددى مازى داغك
قاراجه داغك شماله بچمهش اولدېنندن
وراسنك هتيلرك بىنى خطاي تور كاريك
[آيات] قبله سى طرفدن تاسيس ايلش
اولمى ظنى حقيقتنه دها قريب كورونور
(آميد) اسحق سربانجه بليك معناسنه
(آميد) دن و الجزيره كك اوزاق مهل
معنايله سربجه [آمد] دن كتيونلر وارد
بو ، غلبه برضا بولق مرانندن باشقه برشى
دكار . ديار بكر اسمى بزه پداليلاد
۱۵۸ سنه سننده بوحوالى به كلن بى بگر

قبله ندير قاش دره بواسى باكره سربجه منسوب
برضا ستره نديله (ديار بكره) ويا (دار بكره) دار

ميد يانه قدار اوزاناز و الجزيره اووه سنه
حاكم اولان بونون داغارى كوستر يوردى .
اسلى قاراجه داغى تشكيل ايدن بونكسكايه
(اوخيرا) دېنليردى . معنن اولمى
شمالده كى محراب و محرو داغليته (ارقايا)
(بانازى) كى آدلر و ريل يوردى .
ايجه كك شمالده كى داغلر (مانى) ابله ذكر
اولونيوردى . (نيدور) اسمى شيمه دېكى
بشيري فضا سنده رضوان ابله بطمان صولرى
آراسنده دجهيه حاكم (آشيت) داغى
كوستريوردى .

قوموق ايلنك شمال و شرق طرفلرنده كى
بونون اراضيه ، قارا دنزه و قيزيل
ايرماغه قدار ، آتوريلر هموى براسم اوله ق
(نازى) دېرلردى .

ذكر ايتديكمز داغلره سولرك شكل
وردى يىرلر اورالده او طوران قبله رك
آدلر بى آيورلردى . قاراجه داغك
اوستنده وانك رنده شوبار تيار ، نير بولر ،
نير دونلر برلشمش لردى . نير بولرله نير دونلر
قاراجه داغده شوبار تياره خلف اولش
كورونورلر .

نه زمين و كم طرفندن بايلدېنى بيلينين
دياربكر شهرى بك اسكى زمانلردن برى

بوحوالی ایستلا ابتدائی زمینی بوراسی
نحکم و معبدله تزیین ادهرك رستمه
حاله قوعشار و دجله نك شماله كچمك
ایچین بوراسی اس الحركه اتخاذا ایستلردی
او وقتلر استیلاوردولری ایچین بوحوالیده
دجله نك ایکی كچدی واردی : ربی
بورده ، اونه کی ده آیدانك شمالدهیدی
ساوور طارقلرینه (حاسانو) و بشیری
حوالبسته (دیرا = داریا) دینلیوردی .
شیمدیکی ساوور قصبهسی (شورا = سورو)
اسمه اوزمانده موجوددی .

مبارقینك شمال طرفلرینه (- بریشها)
نامیهلك تیغ قلمه واردی کی ای بیلمیور .
طمان سوبی منیعلرینه ، خاربا ، و ایشوگاه
دینلیوردی . خاربا ایله ایشوگاه ایکیسینه بردن
(خواراس) آدی ده وریلیوردی . ایچه
قصابنده (خاطرارو) آدی رشمر واردی .
معدن لواسی آلزولر = آلزولر مائدی اوزمانده
بك، شهر رشمری اولار (دام داموزا) قصبهسی
ایله (اورارخیناس) شاتوسی معدن لواسی
اراییسندیدی . بونلرك بری دوشخو
اولارق بولنمبور ، (اورارخیناس)
شاتوسی پادری داغك تپهسندیدی .
سویات سوبی الله فرات آراستنه (بلولی)

نیربولر قاراجه داغك جنوب یاماجلرینی
وشبه دیکی ویرانشهر قصابسی اشغارا یا یورلردی .
اوج صیرا دیوارله محاط بك قوتلی رشمر
اولان (تها = بللی) نیربولرك انك
بو یوك شهر و مرکزلی ایدی که ویرانشهر
بونك یرنده در . نیردونلر قاراجه داغ
شرقده اورت ویرانه دوشخو یرلده
اوطورورلردی . بونلرك مرکزلی ده
دورت صیرا دیوارله چورلمش (مادارا)
شهریدی . بوشهر شیمدیکی (میرخضر)
قلمه نك بولوندی یر دوشخور و احتیالک
بقلمه در . مادارا سمترلنده ق م ۸۷۰
سنلرینه دوشخو (عودا) آدی بو یوك
رشمر ذکر اولونیورسده بری بللی دگدر .
دیرك قصبه نك و دوشخو ده داها یاقین
اولارق ملودین شهرینك بولوندی یرده
(آردوبا) اسمیه بو یوجك بر قصبه
آوستریا یور . آیدانك ۲۸ کایومتره قادار
شرقده ، دجله نك جنوبده و سویك یاقینده کی
(آرخ) قریبه سه جوار خرابه لرك یرنده
(طوشخان = طوشخانه) نامیه بك
مشهور رشمر واردی که آق یسکار دن
کورولن (طلوشان تپه) آدینی بولدن
آلیدی . تلر اولونیور ، طوشخانه اولر

حوالیسه بونک شرق و غرب طرفلرینه
دینیلردی .

قوموق ایلی واراضی داخلنده شرقده
وشمال شرقده کیرخولر = قوزخیارله
هم حدود ، دوست و متفقدی .

شیمدیکی خروط سنجاغنده ظنه نظراً
هیتیت جنسندن برطاقم قبیلهلر ساکنیدیلر .
مالاطی طرفلرینه [خان قالیات] دینیلوردی .
قوموقلر بو طرفندن میایدولر ، موشقولر
و موشقولرک رقبهله میکی کودولن قاشقورله
هم حدوددی . بوقیلهلر هیتیت اوروغه
منسوبیدیلر . جنوب حدودی یعنی الجزیره
اوووسی مختلف اسملرده کی اراسی قبیلهلرک
جولانکاهییدی . قوموق ایلمنه و جوارینه
قاند دیگر برچوق اسملر داها وازسه ده
اوتار لرلرله ذکر وایضاح ایلمه حکاردر .
قوموق ایلمک بو اسملری اراقلیلرک واکندرک
اسقبلا لرندن اعتباراً همان قاطب اولبور
ویرلرینه آزچوق ویا غماق فرقی باشقه
برسورو اسملر قونور . شیمدیلاک
بوللردنده بحث ایلمه جک دکاتر .

خالص

ظفرخبرلی :

اسکی شهرله عشاقک استردادی

بو هفته ملتز اچین رسوخ پارامیدر .

کولچوک حوالیسنده بولندیفته اجمال ویرایبور .
دیار بکرک غرب طرفلرینه (ورو قوزلی)
و سوره ک طرفلرینه (حال باو سا = حالزی
میخ) دینیلوردی . (شورپی = شورپا)
اینان اوزومی و شرابی دول ، حیوانجه
زنکین برقصه بهضیلری طرفندن چرمیک
ینده کوستریلور حالزی لوانک مرکزی
اولان و برقله می احتوا ایلمن (کفابو)
شهری ده سیورک شهرینک رینه قونولبور .
شیمدی بیر جک دینان (تول بار - پ)
قصه نیک شمالده فرانک درسک تشکیل
ایندیکی محللره یعنی روم قاعه حوالیسنه
(شوطاب) وونک شمالده دجله نیک اونه
طرفده کی رلره ، سیمساط جهتلریده
(اورومه) دینیلوردی .

قوموق ایلی جنوبدن (بیت آدی نی)
(بیت ماخیانی) ایله محدودایدی . بیت آدی نی
خاصه فرات ایله بالبح آراسنده کی رلردی .
شیمدیکی اورفه حوالیسنه (تول آبی) دیردی .
(حران) طرفلرک اک بوبوک و مقدسی
شهری و (سین) بوبوک مقربدی (اورفه =
روها) شهری داها میدانه بوقدی ویا
اهیمتیز برردی . بیت ماخیانی ناور
سودن (خارمیش) دینلن (جاغ جاغ)
سوینه قانار اولان رلره یعنی راسی اچین

چو زحاف بری قانجی و نالایک پدس
 آیاقلری آلتند چیکنه من مظلوم اولک لرحمن
 اوردومزک بومعجزلی ووروبوشله سینما
 سرعنه کیری آلفده در . آفون قاره
 نحصار دز صوگرا نوتاهیه آلتدی . بوکونده
 قهرمان اوردومزک اسکی شهرله عشاقه
 کیردیکی مؤده سی آلدی . انشالله یاقین
 بوزمانده بروسه ایله ازمیرکده آماوطنه
 قاروشدیی مؤده سی آله جفر .
 اسکی تورک والام محاربه لرینی آکیران
 بومعجزلی ظفرلرک سیلری نهدر ؟
 ملتیزک اسکی ددلمزکی واضح برمه کوره
 وقلی برمیثاق ملی ایله حربیه کیرمه سدر .
 نه ایچین حرب ایندیکنی بیان برمات مطاقا
 غلبه چالار . ملی بوردلرمزه احق یونانیلر
 نه ایچین کیردیلر ؟ بوندن حق وه نزلوسله
 قسطنطنیه ک بیه خبری بوندر . آنادولوی .
 تراکیانی مستملکه حالته قویغمی ایستورلردی ؟
 بونک ممکن اولمادیغه اک احق ربونانی بیه
 وانفدی . ایمریالیزم دورلرناه بیه بر
 اولکینی مستملکه حالته قویغن سولک درجه
 کوچ ایکن . ملتیزک استقلال وحریتی
 بین الملل برمه کوره ایمان شکافی آلدیی
 بودورده . شیمدی بیه قدر حر وه مستقل
 باشمش شائل و عسکر برملی رعبله

جوبوز اکیبرمک تاصیل قابل اوله یایردی ؟
 جهانی بون اسیر ملتلی حربیه نائل
 اولورکن . بش بیک سندن بری حر
 باشایان تورک لری کوله کی قبول ایدم چکدی ؟
 هم کیملری افندی طایفه حقدی ؟ دونه
 قادار ویردی بخششله باشایان قارصون
 روملریمی ؟ یوقسه . بونلرک آرقه سنده
 کیرهن ناصرد انکیزلریمی افندی طایفه حقدی ؟
 تورک لریک اولا مسلمان اولدقلری
 ایچین . ثاباً تورک اولدقلری ایچین .
 مالک ملتیزک استقلال مصرده باشادقلری
 ایچین کرک حریتلندن . کرک ملی
 وطنلرک غمایدن ذره قادار برشی رک
 ایدمه . به جگرینی ایچاق یونانیلرله قویجه
 انکیزلر آکاتمی لازمدی .
 اوردومنی یونان عسکرلرینی دکنه
 دوککله بونی اک بلغ بر سورده
 آکاتمده در . ملتیزک . سلاحلری آلتدی
 آلتدند وکرا . دوشمانلرینی منلوب ایچمسی .
 اک مدنی ملتیزک قادار استقلال لایق اولدیغه جانلی
 بردیلرکلی ؟ شیدلرمزک و حاربیه بویوک تشکرانی
 و محمدلرمزی . قهرمان قازیلرمزه بویوک
 تشکر و حرمتلرمزی . دای باش
 قوماندانلرمزه و بویوک ملت مجاسته بویوک
 بیچارلرمزی قدیم ایدوزه